

JEDEN Z PŘÍSTUPŮ K PROVÁDĚNÍ MEZIREGIONÁLNÍCH KOMPARACÍ

Analýzy sociální a ekonomické situace v regionech, porovnávání této situace mezi regiony navzájem a měření regionálních rozdílů jsou významným poznávacím nástrojem pro realizaci regionální politiky v České republice a jsou přímo využitelné pro přípravu plánů regionálního rozvoje a pro monitorování jejich realizace. Podle zkušeností ze zemí EU lze předpokládat, že potřeba takového poznání bude trvat, ne-li narůstat. Uvedená stať neaspíruje na to dát propracované nebo dokonce vyčerpávající návody pro činnost v této oblasti, je pouze sdělením o prvních pokusech a zkušenostech z provádění regionálních analýz.

V letošním roce autor této stati zpracoval pro Český statistický úřad studii o vývoji rozdílů mezi kraji České republiky v letech 1994-1997. Tato studie sledovala dva základní cíle :

- poznání regionální diference a jejího vývoje v čase,

- ověření metod, které by bylo možno při měření regionálních rozdílů použít.

Z věcného hlediska se studie orientovala na ty oblasti sociálního a ekonomického vývoje, které mají zásadní význam pro regionální politiku a umožňují porovnávání i s regiony EU. Předmětem hodnocení byl vývoj v krajích ČR tak, jak je jejich území vymezeno zákonem č. 347/97 Sb. (tak zvané VÚSC). Jedná se o regiony úrovně NUTS 3 (dle mezinárodní klasifikace NUTS - La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques, respektive její aplikace na situaci v ČR, kde platí klasifikace CZ-NUTS). Regionální politika EU se sice více zaměřuje na regiony úrovně o stupeň vyšší, tedy na regiony NUTS 2, ale regiony NUTS 3 v České republice budou představovat střední článek veřejné správy a jevílo se jako účelné připravit pro nově volené představitele krajů informaci o pozici kraje tak zvané „na startu“.

Použité metody při hodnocení regionálních rozdílů

Komparace bylo provedena jako více-rozměrná, kraje byly porovnávány s průměrem EU, případně s vybranými regiony EU, s průměrem České republiky, s ostatními kraji ČR a to ve vývoji v letech 1994-1997. Potřebná statistická data byla zpětně přepočtena na novou krajskou strukturu.

Hodnocení se týkalo :

- vývoje hrubého domácího produktu regionalizovaného do úrovně krajů,
- vývoje nezaměstnanosti v krajích,
- regionálních rozdílů v rozmístění obyvatelstva.

Informačním zdrojem pro **hodnocení hrubého domácího produktu** byla běžně dostupná data o regionalizovaném HDP, která Český statistický úřad připravuje metodou klíčování shora dolů (metoda top-down). Klíčem je objem mezd dle od-

větví a krajů. Metoda používaná v ČR byla akceptována Statistickým úřadem Evropských společenství (Eurostatem) v roce 1998. Aby bylo možno provádět mezinárodní porovnávání s členskými zeměmi EU, byly hodnoty HDP v Kč v přepočtu na jednoho obyvatele přepočítány dle parity kupní síly (PPS-Purchasing Power Standards) a to pomocí koeficientů, které pro země střední a východní Evropy vydává každoročně Eurostat. Tím je zabezpečena identita s údaji, které propočítává Eurostat pro potřeby Evropské komise a jejich divizí.

Podrobnější hodnocení v jednotlivých krajích využívalo informace o hrubé přidané hodnotě vytvořené v jednotlivých odvětvích. I údaje o hrubé přidané hodnotě (HPH) byly regionalizovány metodou top-down. Pro hodnocení vývojových tendencí HPH a hodnocení vývoje její struktury dle odvětví je možno hodnotit použitá data jako vhodná. Hodnocení vývoje a struktury HPH přineslo zajímavé poznatky o vlivu průmyslu na HPH ve většině krajů ČR. Ukázalo, že váha některých odvětví na tvorbě HPH v kraji se v průběhu času změnila a potvrdila se hypotéza, že odvětvová struktura HPH na území hlavního města Prahy je zcela odlišná od průměrné struktury HPH v ČR i od odvětvové struktury HPH ve všech ostatních krajích. Právě tato odlišná odvětvová struktura HPH je jednou z hlavních příčin výjimečného postavení Prahy ve výši HDP na jednoho obyvatele.

Zároveň se však ukázalo, že pro hlubší poznání některých odvětví - například vývoje jednotlivých pododvětví průmyslu - má tato metoda regionalizace omezené vypovídací schopnosti. Hlubší strukturální pohled by měla v budoucnu poskytnout metoda zdola-nahoru (bottom-up), která se opírá o data získaná dle lokálních činnostních jednotek jednotlivých organizací. V průmyslu, ale nejen tam, je možno zavedení této metody regionalizace považovat za nezbytné.

V době, kdy se hodnocení vývoje HDP provádělo, byla k dispozici data pouze do roku 1997, nebylo tedy možno zachytit změny od roku 1998, kdy došlo ke stagnaci až poklesu HDP.

Pro hodnocení **vývoje nezaměstnanosti** byly použity dva informační zdroje a to výsledky výběrového šetření pracovních sil (prováděného Českým statistickým úřadem) a údaje o registrované nezaměstnanosti (zabezpečované orgány Mi-

nisterstva práce a sociálních věcí ČR). Údaje získané výběrovým šetřením pracovních sil (VŠPS) byly používány pro mezinárodní porovnávání s nezaměstnaností v regionech EU, neboť metoda aplikovaná pro VŠPS, je mezinárodně harmonizovaná. Vnitrostátní porovnávání za kraje a za okresy se opíralo o údaje o registrované nezaměstnanosti v krajích a také v okresech ČR. Aplikace dvou informačních zdrojů by neměla být na závadu, neboť každý z uvedených zdrojů sloužil jinému účelu a kromě toho v České republice nejsou mezi mírou nezaměstnanosti měřenou pomocí VŠPS a mírou registrované nezaměstnanosti významnější rozdíly.

Vývoj nezaměstnanosti využíval data do konce roku 1999, to tedy znamená, že zastavení růstu nezaměstnanosti v 1. pololetí 2000 do analýzy zahrnuto nebylo.

Pro hodnocení regionálních rozdílů v rozmístění obyvatelstva byly použity obvyklé demografické charakteristiky. Kromě toho se hodnocení zabývalo i vývojem v počtu osob ve věkové skupině do 25 let a ve skupině osob ve věku 65 let a starších, neboť s těmito věkovými skupinami je možné se setkat v publikacích Eurostatu a je tedy možno provádět vzájemné porovnávání.

Český statistický úřad má pro charakterizování situace v regionech České republiky dvě, na data poměrně bohaté datové báze, jednak datovou bázi za všechny obce a města (Městská a obecní statistika - databáze MOS/MIS) a jednak datovou bázi za všechny okresy, kraje a regiony NUTS 2 (databáze KROK). Zejména databáze KROK byla značně rozšířena na základě doporučení Eurostatu. Na její obsah měly vliv jak potřeby vnitrostátní, tak potřeby mezinárodní. Je pochopitelné, že informační fond těchto datovýchází umožňuje provádět hodnocení meziregionálních rozdílů v podstatně větší šíři, než zmíněná studie. Ta, jak již bylo řečeno, se zaměřila pouze na tři (i když významné) oblasti, neboť její cílem nebylo jen poznání situace ale také ověření některých metod.

Vývoj regionální diferenciace byl hodnocen pomocí některých statistických metod. Jako základ bylo zvoleno hodnocení odchylek od průměru a to jak od průměru EU tak průměru ČR. Ukázalo se, že na úrovni krajů poskytují odpovídající informace míry variability, jako je například variační rozpětí, rozptyl a směrodatná od-

chylka. Je možné je použít jak pro charakterizování odchylek od průměru v daném roce (horizontálně), tak pro hodnocení vývoje v čase. Zejména změny těchto charakteristik v čase vedou k poměrně zajímavým závěrům. Při hodnocení nezaměstnanosti v okresech se navíc osvědčilo sledování vývoje kvartilů. Počet okresů představuje dostatečně velký soubor. Jeho rozdělení do kvartilů má dobrou vypovídací schopnost. Sledování změn tohoto rozdělení v čase a růst rozdílů například mezi 1. a 3. kvantilem názorně zobrazilo diferenciaci mezi okresy.

Jako určitý experiment byla také zvolena metoda seskupování krajů s podobně velkými odchylkami od průměru EU i od průměru ČR. Bylo zajímavé sledovat, jak se mění jmenovité složení skupin v průběhu let a například jak roste skupina s podprůměrně vysokým HDP na jednoho obyvatele.

Zatímco u údajů za kraje byla zvolena metoda jmenovitého seskupování krajů do určitých přehledových tabulek, u údajů za okresy lepší, resp. názornější informace o seskupování okresů poskytly kartogramy, připravené pomocí geografického informačního systému ČSÚ. Na nich je patrné, jak vznikají shluky okresů například s vysokou mírou nezaměstnanosti nebo s určitým průměrným věkem obyvatelstva a to bez ohledu na hranice krajů. Typickým příkladem takové enklávy s vysokou mírou nezaměstnanosti je shluk okresů tvořený některými okresy kraje Olomouckého (Jeseník, Šumperk, Olomouc, Přerov) a některými okresy kraje Ostravského (Bruntál, Nový Jičín, Ostrava-město, Karviná, Frýdek - Místek). Pohled na mapu je dle mého názoru důležitý k tomu, aby si čtenář analýzy mohl lépe představit jak je daný jev územně rozložen, o jak velká území se jedná a do jaké míry je reálné uvažovat například u okresů s vysokou mírou nezaměstnanosti o možné vyjžděce za prací do nejbližších sousedních okresů.

Stručné výsledky analýzy regionálních rozdílů

V průběhu let 1994 - 1999 se rozdíly mezi kraji České republiky nesnížily, ale prohloubily. Svědčí o tom vývoj vytvořeného HDP, vývoj nezaměstnanosti i vývoj v územním rozmístění obyvatelstva. Přitom nejvíce vzrostla územní diferenciace míry nezaměstnanosti a zvláště pak rozdíly v nabídce volných pracovních míst. Vysoké až extrémní rozdíly mezi kraji a také

mezi okresy jsou v počtech uchazečů na jedno volné pracovní místo pro osoby se změněnou pracovní schopností (ZPS). Například v Ústeckém kraji připadá v průměru více jak 200 uchazečů z řad občanů se ZPS na jedno pracovní místo. V rámci toho kraje jsou až řádově rozdíly mezi okresy. Několik desítek občanů se ZPS připadá na jedno místo v okrese Ústí, několik set v okrese Děčín a Chomutov a dokonce až tisíc osob se ZPS v okrese Litoměřice. Obdobně nepříznivá je situace i v kraji Ostravském.

Pokud se týká vytvořeného hrubého domácího produktu (HDP) na jednoho obyvatele měla v průběhu let zcela výjimečné postavení Praha, kde HDP překračuje nejen průměr České republiky ale i průměr regionů Evropského společenství (EU 15). Je to dáno zejména odlišnou odvětvovou strukturou kraje Praha, kde cca 25% hrubé přidané hodnoty je vytvářeno v odvětví tzv. správy nemovitostí. V Praze má významnou váhu také obchod a peněžnictví a pojišťovnictví. Svou roli ve vyšší HDP na jednoho trvale bydlícího obyvatele Prahy sehrává také masivní dojížděka za prací do Prahy a samozřejmě také postavení Prahy, jako administrativního centra státu a s tím spojená nadprůměrná úroveň mezd.

Ostatní kraje měly HDP/obyv. buď na úrovni průměru ČR (např. Plzeňský a Brněnský kraj), nebo pod jeho průměrem. Všechny zbývajících 13 krajů mělo HDP/obyv. nižší než je 75% průměru EU 15. Nejbližší k průměru EU měl kraj Plzeňský (cca 64%), nejdále byly kraje Středočeský a Jihlavský (cca 51%).

Tak jak se zpomalovala dynamika HDP v České republice, narůstal počet krajů, které klesaly hlouběji pod průměr ČR, o průměru EU 15 ani nemluvě. Nejrychleji klesl HDP/obyv. v kraji Karlovarském, kde v letech 1996 a 1997 klesl absolutně i relativně objem hrubé přidané hodnoty v odvětví pohostinství a ubytovacích služeb.

Specifická situace byla v kraji Středočeském. Část občanů kraje - zejména z okresů Praha-východ a Praha-západ vyjíždí za prací do Prahy a tam se podílí na tvorbě HDP, část občanů v průběhu posledních let rozšířila řady nezaměstnaných (např. v okresech Kladno, Rakovník, Příbram, Kutná Hora, Nymburk). Přitom ale HDP/obyv. se v kraji nesnížil, jeho vztah k průměru EU 15 se v letech 1996-1997 nezměnil. Lze usuzovat na to, že stabilizu-

jícím prvkem jsou ekonomické aktivity v jiných částech kraje, například v okrese Mladá Boleslav.

V odvětvové struktuře hrubé přidané hodnoty (HPH) ve 13 krajích (bez Prahy) má rozhodující podíl (27%-41%) zpracovatelský průmysl. Ve většině krajů rozhoduje o HPH a tedy i HDP 5-6 odvětví, ve kterých se tvoří cca 75% hrubé přidané hodnoty kraje. Mezi tato odvětví patří kromě průmyslu zpravidla i stavebnictví, doprava, případně zemědělství a obchod. Odvětví tzv. správy nemovitostí, které v Praze představuje cca 25% HPH, má významnější podíl v kraji Brněnském (14,5%) a v krajích Plzeňském a Zlínském (cca 10%).

Obecně lze konstatovat, že ve vývoji HDP/obyv. dle krajů ČR se projevily dvě tendence. Vytvořený HDP/obyv. se od roku 1994 do roku 1996 zvětšoval, rozdíl mezi kraji ČR a průměrem EU 15 se každoročně snižoval. V roce 1997 se tento proces zastavil a rok 1998 zřejmě znamenal krok zpět. Ve vytvořeném HDP byly mezi kraji ČR rozdíly, které se od roku 1994 dále zvyšovaly a to jednak vývojem HDP v Praze, ale také poklesem HDP v ostatních krajích pod průměr ČR. I při vyloučení vlivu Prahy na HDP v České republice a na celorepublikový průměr počet podprůměrných krajů se zvyšoval. Proces sblížování krajů při růstu HDP/obyv. tedy nenastal.

Pokud se týká nezaměstnanosti, její míra byla za celou ČR o něco nižší, než byl průměr EU 15. Mezi regiony ČR, ale stejně tak mezi regiony EU, byly v míře nezaměstnanosti velké rozdíly. Zatímco v EU je nejnižší míra nezaměstnanosti např. v regionech Nizozemska, Rakouska a západní části SRN, nejvyšší je ve východních regionech SRN (území bývalé NDR), v některých regionech středního Španělska a v jižní Itálii. V České republice byla k 31.12. 1999 nejnižší míra nezaměstnanosti v hl. m. Praze a v okresech Praha-východ a Praha-západ a nejvyšší v kraji Ústeckém a Ostravském. V těchto krajích se míra nezaměstnanosti v některých okresech (Most, Chomutov, Louny, Teplice, Karviná, Bruntál, Ostrava-město) pohybovala na úrovni 18%-20%, což odpovídá nezaměstnanosti v nejvíce problémových regionech EU. Přitom v letech 1995-1997 v ČR platilo, že nejrychlejší nárůst nezaměstnanosti byl právě v těch krajích a okresech, kde již koncem roku 1994 by-

la nezaměstnanost nejvyšší. Prudce se zvýšila nezaměstnanost také v dalších moravských krajích, kromě Ostravy zejména v krajích Olomouckém a Brněnském.

Celkový počet nezaměstnaných dosáhl ke konci roku 1999 počtu téměř půl milionu osob, to je téměř třikrát více než v roce 1994. Z jedné třetiny se na tomto počtu podílejí dva kraje: Ústecký (65.800 osob) a Ostravský (93.686 osob). Absolutně největší koncentrace nezaměstnaných je na území tvořeném třemi okresy: Ostrava-město, Karviná a Frýdek-Místek, kde ke konci roku bylo registrováno celkem 75 tisíc nezaměstnaných, což je více než počet všech nezaměstnaných v Ústeckém kraji.

Ještě hlubší diferenciaci než mezi kraji je mezi okresy. Při růstu průměrné míry nezaměstnanosti, se zvyšují odchylky od tohoto průměru. Vzrostl rozptyl, proti roku 1996 byl v roce 1999 3,8 krát vyšší. Zvýšila se 1,9krát směrodatná odchylka. Hodnota pro 1. kvartil byla v roce 1966 pouze 2,31 (průměr míry nezaměstnanosti byl ČR 3,5%) ale v roce 1999 již 7,19 (průměr ČR 9%). Hodnota pro 3. kvartil byla v roce 1996 necelých 5 (4,79), za tři roky na to, v roce 1999, se zvýšila na 11,56.

Územnímu rozložení nezaměstnanosti neodpovídá územní rozložení nabídky volných pracovních míst. V počtech uchazečů na jedno nabízené pracovní místo jsou mezi kraji velké rozdíly (od 6 uchazečů v hl. městě Praze po 55 uchazečů v Ostravském kraji). Obdobná situace je v nabídce pracovních míst pro absolventy škol. Největší počet uchazečů z řad absolventů připadá na jedno pracovní místo v kraji Ostravském (39 osob) a Brněnském (19 osob). Velmi nepříznivá je však situace v nabídce volných pracovních míst pro osoby se změněnou pracovními schopnostmi. Vysoký počet těchto uchazečů o práci je v kraji Ústeckém (215 osob se ZPS na jedno pracovní místo) a Ostravském (132), vysoký je i v kraji Olomouckém (57) a v kraji Brněnském (69). I když se jedná o vysoké počty uchazečů o zaměstnání, za krajskými průměry se skrývají extrémní údaje z některých okresů, kde je velmi nízká až nulová nabídka pracovních míst pro osoby se ZPS. Na jedno místo tam připadají sta neumístěných uchazečů o práci a v některých okresech se počet neumístěných osob se ZPS blíží hodnotě tisíc, nebo dokonce tisícovku překračuje. Např. v okrese Ostrava-město pro více jak 2700 uchazečů z řad občanů se ZPS byla nabízena pouze dvě odpovídající volná pracovní

místa, v okrese Hodonín pro 1672 uchazečů o práci se ZPS nebylo nabízeno žádné pracovní místo.

Nezaměstnanost postihuje do značné míry mládež, cca třetinu nezaměstnaných tvoří osoby mladší 25 let. Významný, i když nižší podíl, mají osoby ve věku 25-34 let a také osoby ve věkové skupině 45-54 let.

V České republice vznikla poměrně rozsáhlá území s vysokou nezaměstnaností, z nichž mezi největší patří seskupení okresů na severozápad od Prahy, kam patří jak okresy Ústeckého kraje, tak některé okresy Středočeského kraje. Obdobná oblast je na severovýchodě Moravy, patří do ní většina okresů Olomouckého kraje a Ostravského kraje. Rozsah území omezuje možnosti dojíždění za prací do sousedních okresů.

V průběhu let 1996-1999 se míra nezaměstnanosti v České republice téměř ztrojnásobila, zvýšila se v celostátním průměru o 5,9 bodu. Právě rozdíly v přírůstku míry nezaměstnanosti (od 3,1 bodu v Praze do 9,2 v Ostravském kraji) způsobily výrazné prohloubení mezi krajských a mezi okresních rozdílů. Rozptyl těchto odchylek od celostátního průměru je značný. V průběhu let 1996-1999 se zvýšil víc jak čtyřnásobně.

Pokud se týká územního rozmístění obyvatelstva, rozdíly mezi kraji jsou především v různé velikosti krajů. Čtyři kraje mají více jak milión obyvatel, dva kraje mají méně než půl miliónu obyvatel. Rozdíly jsou zároveň i v jejich rozloze, proto se kraje vzájemně velmi liší v hustotě zalidnění. Nejvyšší hustotu zalidnění má Praha (2.414 obyv. na 1 km²), nejnižší hustotu (méně než 100 obyv. na 1 km²) mají kraje, jejichž příhraniční oblasti byly po desítky let uzavřeny. Značná velikostní nerovnoměrnost krajů a také to, že většina krajů má méně než jeden milión obyvatel byla důvodem k tomu, aby EU nesouhlasila s klasifikací krajů ČR na úrovni NUTS 2. Regiony úrovně NUTS 2 bylo proto nutno v ČR řešit sdružování krajů. Je možno konstatovat, že územní celky vytvořené tímto sdružováním mají všechny počet obyvatel vyšší než jeden milión a jejich diferenciace od průměru je výrazně nižší než u krajů, hodnota rozptylu je menší téměř třikrát, směrodatné odchylky 1,6 krát.

Odchylky krajů od průměrného věku obyvatel ČR nejsou velké, přesto je patrné, že starší populaci má hl. m. Praha,

mladší obyvatelstvo mají kraje Karlovarský, Ústecký a Ostravský. Větší rozdíly jsou mezi kraji u jednotlivých věkových skupin. Příkladem může být věková skupina 20-24 let, kterou tvoří silné ročníky narozené v polovině sedmdesátých let. Podíl této skupiny na celkové populaci ČR je 8,8%. Ve většině krajů podíl této věkové skupiny osciluje kolem celostátního průměru. V hl. m. Praze je tento podíl podprůměrný. Naproti tomu průměr je překračován v krajích Karlovarském, Ústeckém, Libereckém, Pardubickém a Olomouckém. Spolu s osobami ve věku 25-30 let se jedná o skupinu osob, která se podílí cca 16% na celkové populaci. Představuje významný propulační potenciál, který se však neprojevuje ve zvýšené porodnosti. Naopak porodnost v ČR klesá, od roku 1994 klesá proto počet obyvatel přirozenou měnou a při nízké migraci i celkový počet obyvatel. Klesl totiž počet narozených na 1000 obyvatel z 11,7 v roce 1993 na 8,8 v roce 1998. Vyšší než průměrné byly poklesy počtu narozených v kraji Jihlavském, Zlínském, Brněnském, Olomouckém a Ostravském, vysoké byly i v krajích Karlovarském, Ústeckém a Libereckém. Lze mít za to, že jednou z příčin je i nárůst míry nezaměstnanosti. To potvrzuje koeficient korelace.

Hodnocení regionálních rozdílů ve vybraných sociálních a ekonomických oblastech umožňuje **vytipovat kraje (regiony NUTS 3) i sdružené kraje (regiony NUTS 2), kde se kumulují problémy.** Z porovnávání jednotlivých údajů vyplývá, že lze rozdělit regiony České republiky dle naléhavosti do několika skupin.

Do první skupiny bezesporu patří : **region NUTS 2 - Severozápad,** zejména kraj Ústecký a jeho okresy v tzv. pánevní oblasti. S ohledem na vývoj pokles HDP a růst nezaměstnanosti i kraj Karlovarský, **region NUTS 2 - Ostravsko,** zejména okresy Bruntál, Ostrava-město, Karviná, Frýdek - Místek, **region NUTS 2 - Střední Morava,** zejména kraj Olomoucký a jeho okresy Jeseník, Olomouc, Přerov, Šumperk.

Do druhé skupiny by bylo možno zařadit:

region NUTS 2 - Jihovýchod, zejména kraj Brněnský a jeho okresy Břeclav, Hodonín, Znojmo, Vyškov a s ohledem

na nízkou úroveň HDP také kraj Jihlavský a jeho okres Třebíč.

region NUTS 2 - Střední Čechy, kde je nejnižší HDP na obyvatele v ČR a v jehož okresech Kladno, Kolín, Kutná Hora, Nymburk, Příbram a Rakovník roste nezaměstnanost.

Analýza regionálních rozdílů potvrdila, že výběr regionů, pro který se v současné době připravují pilotní regionální operační programy, odpovídá stupni naléhavosti. V návrhu, který Ministerstvo pro místní rozvoj předložilo vládě ČR v letošním roce, jsou totiž uvedeny ty regiony NUTS 2, které v analýze ČSÚ jsou zařazeny do první skupiny.

Předložené návrhy na pilotní regionální operační programy se zaměřují na komplexnější řešení problémů v daných regionech, zvláště pak na rozvoj podnikatelských aktivit a na vytváření nových pracovních příležitostí. Operační programy počítají jak s aktivizací domácích zdrojů, tak s využitím pomoci Evropského společenství.

V závěru této stati je možno konstatovat, že studie zaměřená na vývoj regionálních rozdílů přinesla určité poznatky jak pro vlastní metodologii takové analýzy, tak i některé pohledy na regionální strukturalizaci vybraných sociálně ekonomických jevů. Jedná se však pouze o první krůčky, které bude v budoucnu zapotřebí z metodologického hlediska zdokonalovat, a z věcného hlediska rozšiřovat nebo zaměřovat na další oblasti života v regionech. Přínosem by nesporně byla i analýza vnějších a vnitřních vztahů regionů, nebo analýza regionů funkčních, například přirozeně vzniklých sídelních celků. Takové analýzy by vyžadovaly řešení nových metodologických problémů, hledání a nalezení relevantních zdrojů informací a přinesly by i nová poznání. To už je ale jen určitá vize o dalších možných směrech těchto analýz v budoucnu.

*Ing. Václav Ježdík
Univerzita Pardubice*